

読解とその教え方を考える

石黒 圭

本稿は、読解という活動を、目から文字列を取りこみ（①画像取得活動）、文字列を一つ一つの文字として認識し（②文字認識活動）、文字の連続を語というまとまりに区切り（③語句分節活動）、それぞれの語から意味を読みとり（④意味変換活動）、意味を持つ語連続から文の組み立てを考え（⑤統語解析活動）、その文と前後の文脈とのつながりを意識し（⑥文脈構成活動）、そこから得られるイメージを想像する（⑦状況想像活動）という、7段階からなる一連の活動であると規定し、日本語教育の教室でそれぞれの段階を鍛えるのに役立つ、実践的なトレーニング法を提案した。

กิจกรรมการสอนการอ่าน

ISHIGURO Kei

บทความฉบับนี้เสนอแนะกิจกรรมการสอนการอ่านที่นำไปฝึกฝนได้จริง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนทักษะการอ่านในแต่ละระดับขั้นความรู้ของการเรียนภาษาญี่ปุ่น กิจกรรมการสอนการอ่านนี้ถือเป็นกระบวนการอ่านที่มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ การรับสารที่เป็นข้อความผ่านทางสายตา(①กิจกรรมการรับภาพ), การดูอักษรไปทีละตัว(②กิจกรรมการดูตัวอักษร), การแบ่งเป็นคำหรือกลุ่มคำที่ประกอบจากตัวอักษรหลายตัว(③กิจกรรมการดูคำและวลี), การอ่านความหมายของแต่ละคำ(④กิจกรรมการดูความหมาย), การดูโครงสร้างประโยคซึ่งประกอบจากคำหรือกลุ่มคำที่มีความหมาย(⑤การวิเคราะห์โครงสร้างประโยค), การดูความสัมพันธ์ของแต่ละประโยค(⑥กิจกรรมดูโครงสร้างบริบท) จากนั้นเข้าสู่การประมวลภาพทั้งหมด (⑦กิจกรรมดูภาพรวมทั้งหมด)

単純動詞と「とり＋単純動詞」の意味分析 ——「とり落とす」と「とり残す」を中心に——

Monsicha MEESUWAN

「とる」は基本動詞で多義動詞であるため、「とる」の基本的意味が分かっているにもかかわらず、「とり＋単純動詞」の全体の意味に導けないこともある。そこで、「とり＋単純動詞」の意味分析を行う必要がある。但し、「とり＋単純動詞」の数は非常に多いため、本稿では「とり落とす」と「とり残す」を具体的な考察対象として分析した。本稿の目的は、類義語である「落とす」と「とり落とす」、「残す」と「とり残す」の意味的な類似点及び相違点、また、「とり落とす」と「とり残す」の各構成要素の意味貢献を明らかにすることである。分析の結果、「とり＋単純動詞」は「単純動詞」より非意図的な場面でよく使われることが明らかになった。また、「とり＋単純動詞」の各構成要素の意味貢献は、非意図的な場面では、後項が主導的な役割を持っており、前項が後項の背景的情報を表すが、意図的な場面では、前項と後項がいずれも本来の意味を保持しながら全体の意味に貢献しているため、前項と後項が対等の関係を持つことが明らかになった。

การวิเคราะห์ความหมายระหว่าง “กริยาเดียว” กับ “กริยาประสม Tori-”

--กรณีศึกษา “Toriotosu” และ “Torinokosu”--

มนสิชา มีสุวรรณ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมือนและความต่างทางความหมายของ “กริยาเดียว” กับ “กริยาประสม Tori-” ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และศึกษาโครงสร้างทางความหมายของ “กริยาประสม Tori-”

ขอบเขตของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรณีศึกษาเฉพาะ “Toriotosu” และ “Torinokosu” เนื่องจาก “กริยาประสม Tori-” ทั้งสองมีลักษณะโครงสร้างทางความหมายที่ใกล้เคียงกัน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความหมาย “Otosu” กับ “Toriotosu” และ “Nokosu” กับ “Torinokosu” หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โครงสร้างทางความหมายของ “Toriotosu” และ “Torinokosu” เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของ “กริยาประสม Tori-” มากยิ่งขึ้น

จากผลการวิเคราะห์พบว่า “กริยาเดียว” จะใช้ในกรณีที่ประธานตั้งใจและไม่ตั้งใจทำกริยานั้น ๆ แต่ “กริยาประสม Tori-” มักจะใช้ในกรณีที่ประธานไม่ตั้งใจมากกว่า ส่วนโครงสร้างทางความหมายของ “กริยาประสม Tori-” ในกรณีศึกษา “Toriotosu” และ “Torinokosu” นั้น “Tori-” จะแสดงข้อมูลที่เป็นภูมิหลังของกริยาเดียวในกรณีที่ประธานไม่ตั้งใจ ส่วนในกรณีที่ประธานตั้งใจ กริยาหน้าและกริยาหลังจะมีความสัมพันธ์ทางความหมายที่เท่าเทียมกัน เพื่อแสดงการเน้นย้ำมากขึ้น

タイ人教師と日本人教師の協働観の比較 ——PAC 分析からの考察——

池谷清美、Kanokwan Laohaburanakit KATAGIRI、片桐準二

本研究では、タイの大学を日本語教育現場とするタイ人教師、日本人教師の協働に対するイメージ構造の比較・分析を行った。研究方法には PAC 分析を用い、調査はタイの日本語教育現場において協働経験のあるタイ人教師 2 名、日本人教師 2 名に対して行った。分析の結果、両者のイメージは異なり、タイ人教師は学生の学習成果、あるいは最終的な自己向上の有無など最終結果を重視し、協働相手とのコミュニケーションについては必要最低限の適度なものであるという程度であり、結果志向の協働観であることがわかった。一方、日本人教師は協働相手と定期的に、または頻繁に細かく連絡をとるなどコミュニケーションの頻度も高く、協働を異文化の相手を知る機会と捉えたり、あるいはその違いを楽しみ、内省しながら協働をするという過程志向の協働観であることがわかった。今後、タイの協働現場にいる教師は、このような協働観の違いを把握することにより、お互いの摩擦を避けることができるのではないだろうか。

การเปรียบเทียบความคิดเห็นและมุมมองเรื่องการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์ชาวไทยและ
อาจารย์ชาวญี่ปุ่น --การอภิปรายผลการวิเคราะห์ PAC--

IKETANI Kiyomi, กนกวรรณ เลหาบุรณะกิจ คตะกิริ, KATAGIRI Junji

งานวิจัยนี้ศึกษาโครงสร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันของอาจารย์สอนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยไทย โดยเปรียบเทียบภาพลักษณ์ดังกล่าวระหว่างอาจารย์ชาวไทยและญี่ปุ่น งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ PAC เป็นเครื่องมือและวิเคราะห์ข้อมูลอาจารย์ชาวญี่ปุ่นและไทยที่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกันฝ่ายละ 2 คน ผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าภาพลักษณ์ของอาจารย์สองฝ่ายต่างกัน อาจารย์ชาวไทยจะให้ความสำคัญกับผลลัพธ์สุดท้ายเช่น ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลการพัฒนาของตนเอง พร้อมกับจำกัดจำนวนครั้งของการสื่อสารกับผู้ที่ทำงานด้วยให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ทำให้สรุปได้ว่าอาจารย์ชาวไทยมีความคิดเห็นและมุมมองแบบที่เน้นผลลัพธ์ ในขณะที่อาจารย์ชาวญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญกับจำนวนครั้งของการสื่อสารกับผู้ที่ทำงานด้วยด้วยการติดต่ออย่างสม่ำเสมอและบ่อยครั้ง และคิดว่าการทำงานร่วมกันคือโอกาสที่จะได้รู้จักผู้ที่ต่างวัฒนธรรมกับตน พร้อมกับรู้สึกสนุกกับความแตกต่างและนำความแตกต่างนั้นมาขบคิด ทำให้สรุปได้ว่าอาจารย์ชาวญี่ปุ่นมีความคิดเห็นและมุมมองแบบที่เน้นกระบวนการ ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบความแตกต่างของอาจารย์ทั้งสองฝ่ายซึ่งเป็นข้อมูลที่จะช่วยลดการกระทบกระทั่งในการทำงานร่วมกันที่อาจจะเกิดขึ้นได้

留学経験がないタイ人日本語学習者の語用論的能力の分析 ——断りメールの構成から——

Kulrumpa WORASRI

日本社会では、メールのやり取りは重要なコミュニケーション手段の一つである。従って、日本語学習者は日本語でメールをやり取りする能力を身につける必要がある。中間言語語用論に位置づけられている本研究では、日本語母語話者と留学経験がないタイ人日本語学習者を対象とし、親しい先生・友達からの依頼メールに対する断りメールを書く調査を行い、断りメールの構成における共通点と相違点を明らかにする。その上で、依頼者の社会的な地位に応じた断りメールの書き方の調整及び学習者が使用した言語形式という2つの観点から学習者の語用論的能力を分析をした。依頼者の社会的な地位に関しては、学習者は「挨拶」という構成を調整したと分かった。また、学習者の言語形式に関しては、母語から影響を及ぼす「語用的転移」が比較的少なく、目標言語に近づける「アコモデーション」及び、自らの母語とも目標言語とも異なる「学習者特有の言語形式」といった能動的な言語形式がよく選択していたことが明らかになった。

Analysis of pragmatic competence in Thai learners of Japanese in foreign language environment ——The structure of email rejecting——

กุลรัมภา วรศรี

Communication via email plays an important role in Japan. Taking the viewpoint of interlanguage pragmatics, this study attempts to find out pragmatic competence of Thai learners in performing refusal via email. The participants were Japanese students and Thai learners who have no experience of studying in Japan. They were asked to perform refusal to acquainted teacher's and friend's request via email. After, comparing similarities and differences on structure of both groups, this study analyzed pragmatic competence in Thai learners by focusing on the following views. Firstly, in term adjusting structure in refusal email according to social status, learners frequently used greeting structure when refusing teachers. Secondly, in terms of selection of structure, influence of learner's first language (pragmatic transfer) is less likely to occur. But, learners tended to adapt their refusal to Japanese (accommodation) and perform characteristic refusal which is different from either Japanese or Thai (particular manner).

タイ人日本語学習者の「の」の使用 ——2年間の縦断的調査より——

坪根由香里

本研究は、タイ在住のタイ人日本語学習者を対象として行った2年間の縦断的調査に基づき、「のだ」を中心とした「の」の使用と日本語能力の関係に焦点を当てて、その使用状況及び学習者の理解について分析したものである。

調査の結果、日本語能力と「の」の使用は関係しており、海外の環境でも日本語能力が高ければ「の」の様々な用法の産出が可能であることがわかったが、一方で現地の日本人や日本語の映画・ドラマ等による言語接触が使用に与える影響も無視できないことが示唆された。また、記述式調査の回答からは、インタビューで「の」が出現しなかった学習者も、使用はしていなくても理解には至っている用法もあることがわかった。それらは適切な練習によって使用につながる可能性がある。さらに、文末の「の」と「のです」「んです」については、対応するものでなくそれぞれ別の機能を持つものとして捉えられていることがわかった。

Thai Learners' Use of Japanese *No* ——Based on Two-year Longitudinal Research——

TSUBONE Yukari

This paper analyzes Thai learners' use of Japanese *no* and their comprehension about *no* based on a two-year longitudinal research conducted in Thailand, focusing on the relation between their Japanese ability and the use of *no*, mainly *no-da*.

The results are as follows:

- (1) The learners' Japanese ability and the use of *no* are related and learners can use *no* even in an overseas environment, if their Japanese level is high. However, it is suggested that the influence from the language contact with Japanese people or Japanese movies and dramas should not be disregarded.
- (2) The descriptive surveys show that even the learners who did not use *no* in the interviews recognize some usage of *no*. Therefore, if appropriate practice is carried out, it may lead them to use *no*.
- (3) The sentence final *no* and *no-desu* / *n-desu* are regarded as a different function respectively.

聴解力と会話力に対する日系企業に勤務した卒業生による自己評価

Thitisorn SAENG-URAI

本研究では、卒業生による自己評価の方法を利用して、日系企業に勤務した卒業生の聴解力と会話力について考察する。コミュニケーション力の育成を目的とした課程で学習経験を有する卒業生を対象としている。本研究の目的は、上記課程での学習経験者が日本語を使ってどの程度職務上の課題を遂行させたかを考察し、その結果に基づき日本語カリキュラムの改革・開発に活用することである。

今回の調査では、次のことがわかった。1. 決まり表現を使う挨拶のような簡単な課題に対しては、卒業生により「よくできる」と評価された。2. プレゼンテーションなど思考を伝達する産出的活動や、講義を聴くことなど長時間複雑な内容を聴く受容的活動あるいは電話応対などのやりとり活動に対しては「ややできない」と評価された。そのため、「ややできない」と評価された課題に関しては、在学中から強化すべきであり、それにより卒業生の将来の就職に役立つと考えられる。

การประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นของตนเองของบัณฑิตที่ทำงานในบริษัทญี่ปุ่น

ธิติสรณ์ แสงอุไร

งานวิจัยนี้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาญี่ปุ่นของบัณฑิตที่ทำงานในบริษัทญี่ปุ่น โดยใช้วิธีการให้บัณฑิตประเมินการใช้ภาษาญี่ปุ่นในสถานการณ์ต่างๆของตนเอง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือบัณฑิตที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นในหลักสูตรที่เน้นพัฒนาทักษะทางการสื่อสาร วัตถุประสงค์ของการสำรวจครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาว่าบัณฑิตซึ่งเรียนในหลักสูตรที่เน้นพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร จะสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆได้ดีเพียงใด ผลการศึกษาที่ได้จะช่วยให้ไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า 1.สถานการณ์ที่ใช้ภาษาตายตัว สั้นกระชับและเป็นแบบแผน เช่น การทักทาย บัณฑิตสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้ดีและพอใจภาษาญี่ปุ่นของตนเอง 2.สถานการณ์ที่บัณฑิตต้องถ่ายทอดความคิดของตนเอง เช่น การพูดนำเสนอผลงาน หรือ สถานการณ์ที่ต้องรับสารที่มีเนื้อหายาวและซับซ้อน เช่น การฟังบรรยาย ตลอดจนสถานการณ์ที่ต้องใช้ทักษะหลายอย่างประกอบกัน เช่น การโต้ตอบทางโทรศัพท์ บัณฑิตประเมินตนเองว่ายังทำกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ได้ไม่ค่อยดี ดังนั้นหากบัณฑิตได้รับการพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะดังกล่าวตั้งแต่วัยที่ศึกษาอยู่ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของบัณฑิตในอนาคต

「ラチャパットの日本語教育を考える会」の 10 年、活動と展望

花井 慎行

「ラチャパットの日本語教育を考える会」、通称「ラチャ会」は、2001 年にその活動を始め、10 年が過ぎた。主な活動は年 2 回の総会・セミナーである。そのほかにも、ニューズレター発行、カリキュラム開発、教師研修など、多くの活動を行ってきた。また、現在では会員やセミナー内容も特にラチャパットに限定することなく、広く日本語教師、日本語教育を対象としている。しかし、発足時からの会員は既におらず、資料等もまとまっては保管されていない状況である。そのため、今後の運営方針の参考になるよう、現在までの活動の資料を整理、記録しておく必要がある。それを通じ、この会の 10 年と日本語教育面で果たした役割、そして今後の展望について考察する。

“คณะกรรมการดำเนินงาน กลุ่มศึกษาภาษาญี่ปุ่นราชภัฏ” ปฏิบัติงานในรอบ 10 ปี และแผนงานในอนาคต

HANAI Noriyuki

“คณะกรรมการดำเนินงาน กลุ่มศึกษาภาษาญี่ปุ่นราชภัฏ” ชื่อย่อ “ระชะไค” เริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่ ค.ศ. 2001 เป็นเวลา 10 ปีแล้ว งานหลักเป็นการประชุมใหญ่สามัญและสัมนาปีละ 2 ครั้ง นอกจากนี้มีการปฏิบัติงานหลายเรื่อง เช่น ออกข่าวสาร ทำหลักสูตรวิชาการท่องเที่ยว การอบรมสำหรับอาจารย์ใหม่ เป็นต้น ปัจจุบันสมาชิกและหัวข้อสัมนาไม่จำกัดเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏ แต่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาญี่ปุ่นและอาจารย์ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นทุกคน ปัจจุบันสมาชิกเดิมไม่อยู่ในประเทศไทย จึงมีปัญหาด้านการสืบค้นเอกสาร เพราะฉะนั้นต้องสะสมงานที่ข้อมูลแรกเริ่มเกี่ยวกับปฏิบัติงานจนถึงปัจจุบัน เพื่อนำมาอ้างอิงนโยบายดำเนินงานต่อไป ในการพิจารณาครั้งล่าสุดในรอบ 10 ปี เห็นว่าควรพิจารณาบทบาทของการศึกษาภาษาญี่ปุ่นและแผนงานในอนาคต

タイ大学統一入試問題日本語科目と高校生向け日本語教科書の比較

香山 恆毅

タイの大学統一入試『PAT』の日本語科目問題と、高校の日本語授業で広く利用されている教科書『あきこと友だち』を、語彙、漢字、文法、の3項目について比較した結果、同教科書は入試の出題範囲に対し、それぞれ、98%、89%、94%をカバーし得ることがわかった (A)。そして、学習者にとって有用な語彙 22 語、漢字 18 文字、文法 5 項目を更に学習することにより、前述の A は、語彙 : 99%、漢字 : 92%、文法 : 96%になることがわかった。

การเปรียบเทียบ "PAT" วิชาภาษาญี่ปุ่น กับ ตำรา "AKIKO TO TOMODACHI"

KOYAMA Koki

การสำรวจนี้เปรียบเทียบระหว่าง ข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัย "ความถนัดทางภาษาญี่ปุ่น (PAT 7.3)" กับ ตำรา สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย "AKIKO TO TOMODACHI 1 - 6" ("Akiko") ใน 3 หัวข้อ ได้แก่ คำศัพท์ ตัวอักษร คันจิ และไวยากรณ์ ผลปรากฏว่า คำศัพท์สามารถครอบคลุมเนื้อหา "PAT" ได้ 98% ตัวอักษรคันจิสามารถครอบคลุม เนื้อหา "PAT" ได้ 89% และไวยากรณ์สามารถครอบคลุมเนื้อหา "PAT" ได้ 94% ซึ่งถ้าเรียนคำศัพท์เพิ่มอีก 22 คำ คันจิ เพิ่มอีก 18 ตัว และไวยากรณ์เพิ่มอีก 5 หัวข้อ จะสามารถครอบคลุมเนื้อหา "PAT" ได้เพิ่มเป็น คำศัพท์ 99% คันจิ 92% และไวยากรณ์ 96% ตามลำดับ

学習者はどう感じたのか ——短期交流プログラムへの参加を通して——

Nida LARPSRISAWAD、前野 文康

本稿ではタイ人日本語学習者を日本へ短期間送り出すプログラムを対象に、(1)短期交流プログラムにはどのような効果があるのか、(2)送り出し側（タイ側）ができることは何かを考察した。2011 年度のプログラムに参加したタイ人大学生に対する日本語能力の試験、アンケートおよび、活動記録を分析した結果、以下の3点が明らかになった。(1)参加者全体として、日本語能力の試験の点数が上昇した。(2)アンケートの記述内容がより具体的で適切になったことから、日本に対する理解が深まったことが窺えた。(3)活動記録の記述内容から、目標やこだわりなどを明確に持っている学習者は充実した経験ができた様子だが、あいまいな学習者はあまり得たものがないことが窺えた。したがって、送り出し側ができることとしては、訪日前に目標設定などのための働きかけが挙げられる。

ผู้เรียนมีความรู้สึกนึกคิดเช่นไร --จากการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น--

นิดา ลภศิริสวัสดิ์, MAENO Fumiyasu

บทความวิจัยนี้ เพื่อศึกษา 1. โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้นมีผลสัมฤทธิ์หรือไม่ อย่างไร 2. สิ่งที่นักศึกษาไทยสามารถเรียนรู้ได้คืออะไร จากโครงการส่งผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยเข้าร่วมอบรมภาษาและวัฒนธรรมระยะสั้น ณ ประเทศญี่ปุ่น ผลวิเคราะห์ที่ได้จากข้อสอบวัดความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาไทยที่เข้าร่วมโครงการประจำปี 2011 และแบบสอบถาม ตลอดจนแบบบันทึกกิจกรรมแต่ละวัน สรุปประเด็นที่ชัดเจนได้ดังนี้ 1. ผู้เข้าร่วมโครงการโดยรวมมีคะแนนผลสอบวัดความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นเพิ่มสูงขึ้น 2. เนื่องจากรายละเอียดการบันทึกในแบบสอบถามมีความชัดเจนมากขึ้น ทำให้เห็นว่าผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นอย่างลึกซึ้ง 3. นอกจากนั้นผลวิเคราะห์แบบบันทึกกิจกรรมยังชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจน ได้รับประสบการณ์ที่มีเนื้อหาสาระ ในขณะที่ผู้เรียนที่ไม่มีเป้าหมายในการเข้าร่วมโครงการ จะไม่ค่อยได้รับเนื้อหาสาระแต่อย่างใด ดังนั้น การส่งนักศึกษาเข้าร่วมโครงการดังกล่าว จำเป็นต้องสร้างกรอบเป้าหมายที่ชัดเจนก่อนที่นักศึกษาจะเดินทางไปอบรม ณ ประเทศญี่ปุ่น

タイにおける「体験交流活動型日本語学習」の実践と教師支援

西野 藍

本稿は、タイにおけるリソースの活用を目的として実施した「体験交流活動型日本語学習」の実践と、教師向けワークショップについて報告するものである。ワークショップはタイ日の教師を対象とし、以下の方針のもとで行った。(1)既存の教材（『日本語ドキドキ体験交流活動集』）を活用した、地方でもできる活動を具体的な資料と合わせて提示する、(2)タイ人教師は「学習者」、日本人教師は「協力者」として効果的にデザインされた活動を体験し、その意義を実感する、(3)ふりかえりを通して双方に気づきを促す、(4)リソースの活用について教師間で情報交換する。結果、タイ日の教師双方に、実際の体験を通じた様々な気づきと、体験交流活動への前向きな姿勢が見られた。現場の教師がリソースを活用した活動を取り入れるには、その意義を実感すること、具体的に使えるものがあること、そして一緒に行く仲間がいることが大切だと考える。それらを結びつけることで、より有効な教師支援が展開できるのではないだろうか。

การเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้กิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเทศไทยและความช่วยเหลือของครู

NISHINO Ai

บทความนี้เป็นรายงานผลการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครูผู้สอน และการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในประเทศไทย กลุ่มเป้าหมายของการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้คือ ครูชาวไทยและครูชาวญี่ปุ่น โดยมีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) ใช้เอกสารประกอบและหนังสือ「日本語ドキドキ体験交流活動集」(2) จัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์โดยให้ครูชาวไทยเป็นผู้เรียนและให้ครูชาวญี่ปุ่นเป็นผู้ให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือ (3) กระตุ้นให้ทั้งครูชาวไทยและครูชาวญี่ปุ่นเกิดการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนผล (4) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้แหล่งการเรียนรู้

ผลการดำเนินการพบว่า ทั้งครูชาวไทยและครูชาวญี่ปุ่นเกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมและมีทัศนคติเชิงบวกต่อกิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สิ่งที่ครูได้รับจากการทำกิจกรรมคือการตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง และเกิดปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างครูผู้ร่วมทำกิจกรรม

対外日本語普及を考える
——タイにおける仏英独中の対外言語普及活動事例を通して——

山口雅代

対外日本語普及を考えるにあたり、アリアンス・フランセーズ(AF)、ブリティッシュ・カウンシル(BC)、ゲーテ・インスティトゥート(GI)、孔子学院(CI)と国際交流基金(JF)を比較・検討した。調査の結果、世界の拠点数ではAFが最も多く、次いでCIである。他の対外言語普及機関と比べ、JFは拠点数が極端に少ない。タイでの活動では、CIがタイの北から南にいたるまで提携校を持っている。AFとBCは、多彩な講座をそろえている。GIは、AFやBCほどではないが、初級から上級にいたるまでのコースがある。さらにGIはAFと同様、レベルはCEFRに沿ったものになっている。試験については、日本語能力試験以外の他の言語試験はCEFRに沿った明記がされ、ジュニア用の試験も用意されている。JFは、他の対外言語普及機関と比べると講座が格段に少ない上、授業料や受験料は非常に安く、チェンマイには提携校もない。海外の日本語普及について、他の対外言語普及機関の活動に目を向け議論すべきである。

Considering of Teaching Japanese as a Foreign Language in Overseas
A comparison with French, English, German and Chinese Foreign language education
in Thailand

Masayo Yamaguchi

During our study of how Japanese is taught as a foreign language, we investigated and compared the Japan Foundation (JF) with four other organizations: the Alliance Française (AF), the British Council (BC), the Goethe Institute (GI), and the Confucius Institute (CI). According to results of the research, the AF has the most number of bases in the world and next is CI. JF has fewer than any other. In the language education in Thailand, CI has a lot of bases and teaches Chinese from the north of Thailand to the south. GI has fewer courses than AF and BC, but it has a full range of levels, from basic to advance. In addition, GI follows the guidelines of the CEFR, along with AF. In terms of testing, aside from Japanese one, all language testing, including children's testing, also meets CEFR levels. JF offers fewer total courses than other organizations and their tuition and the testing fees are also lower. JF has no bases in Chiang Mai. It is necessary in discussing teaching Japanese overseas to contemplate the approach of other organizations.

**x タイの日本語教育に関する文献情報を提供する Web コンテンツの改訂
——利用者の立場に立った情報提示を模索して——**

安田 励子・木村 祐子・鈴木 由美子・内田 陽子

筆者らが参加する「タイの日本語教育を考える会」では、2009 年よりタイの日本語教育情報を提供する Web サイト「にほんごかけはし」を運営している。本稿は、本サイト内の「タイ関連文献情報コンテンツ」の改訂の過程と問題点を記したものである。改訂にあたっては、①文献情報収集範囲の拡大、②わかりやすく探しやすい文献整理、③検索機能を利用した情報提供を目指した。①では、「日本語研究・日本語教育文献データベース」（国立国語研究所）、「日本語教育国別情報 参考文献」（国際交流基金）、「国際交流基金バンコク日本文化センター 日本語教育紀要」から 485 件の文献情報を収集し、②では、『日本語教育年鑑』（国立国語研究所）による 18 の分野を基本としつつ、タイの日本語教育の特徴が見える分野を検討した。③では、分野、論文名、年代等で文献情報が検索できるようにした。今後は、収集範囲とならなかった学術雑誌、特にタイ国内の教育機関紀要も網羅し、タイの日本語教育研究動向を明らかにすることを課題としたい。

**Revision of web contents that provide reference books on Japanese language education
in Thailand**

——Explore the way information can be displayed in a user friendly format——

YASUDA Reiko, KIMURA Yuko, SUZUKI Yumiko, UCHIDA Yoko

“Association of Japanese language education (JLE) for Thailand” operates the web site called “Nihongo Kakehashi (Bridging Japanese Language)” which has provided information on JLE in Thailand since 2009. The purpose of this paper is to describe the process of revision and problems associated with the “information in reference books on JLE in Thailand” listed in the web site. The following three revisions were suggested: revision one: to expand the range in gathering information of references, revision two: to organize references for easy finding, and revision three: to provide a search feature on the web site. The next challenge will be to cover the scholarly journals and proposals from educational institutes in Thailand, and to clarify the trends associated with research on JLE in Thailand.

ティーム・ティーチングにおけるネイティブ教師とノンネイティブ教師の役割分担 ——チェンマイ大学初級日本語クラスのタイ人学習者の期待——

Saranya KONGJIT、吉田直子

ティーム・ティーチング(TT)におけるネイティブ教師(NT)とノンネイティブ教師(NNT)の役割の問題は、海外の日本語教育機関の共通する問題である。当校では初級文法を扱うノンメジャーの科目を NT と NNT で担当している。しかしここ数年は NT も NNT も全く同じ内容を教え、TT の意義や NT と NNT の役割があいまいになってきている。そこで、TT のあり方を見直すために、学習者の期待する NT と NNT の役割について調査した。その結果、従来の会話＝NT、文法説明＝NNT といった役割への期待が見られたと同時に、特に NT か NNT かに固執しないという傾向も見られた。現在の状況に合ったより効果的な TT を実践するためには、当校で実施している NT、NNT が対等に教える TT の形を前向きに捉えるべきである。その中で各自が期待される役割に応えられるよう工夫すること、それには互いに弱い部分を補い合い、強みを生かし合える部分について教師側が意識的になり、教師間の連絡を密にすることが重要である。

การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบระหว่างครูผู้สอนเจ้าของภาษากับครูผู้สอนชาวต่างประเทศในการสอนแบบทีม

--ความคาดหวังของผู้เรียนชาวไทยในวิชาภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่--

Saranya KONGJIT, YOSHIDA Naoko

ปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบระหว่างครูผู้สอนเจ้าของภาษา(NT)กับครูผู้สอนชาวต่างประเทศ(NNT) ในการสอนแบบทีม นับเป็นปัญหาร่วมกันของทุกสถาบัน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เองก็ได้เปิดสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นสำหรับผู้เลือกเรียนเป็นวิชาเลือกหรือวิชาโทโดยการสอนแบบทีม แต่การจัดการเรียนการสอนในช่วงหลังคำนึงถึงความเท่าเทียมกันในด้านภาระงานมากกว่าคำนึงถึงความเหมาะสมด้านบทบาทหน้าที่ของ NT กับ NNT ผู้วิจัยนี้จึงได้สำรวจความคาดหวังของผู้เรียนที่มีต่อ NT กับ NNT เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการจัดการสอนแบบทีมที่ใช้ในปัจจุบัน

ผลจากแบบสอบถาม สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาคือ ผู้เรียนมีความคาดหวังให้ NT สอนการสนทนา และให้ NNT เน้นอธิบายไวยากรณ์ แต่ก็เห็นแนวโน้มที่ผู้เรียนไม่ยึดติดว่าครูผู้สอนต้องเป็น NT หรือ NNT สรุปได้ว่า การจัดการสอนแบบทีมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน คือการยอมรับรูปแบบทีมที่ให้ NT กับ NNT มีบทบาทเท่าเทียมกันดังที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดำเนินการอยู่ แต่สิ่งสำคัญคือการหาแนวทางตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การใส่ใจเสริมจุดอ่อนเติมจุดแข็งให้แกกัน และการให้ความสำคัญกับการส่งต่อข้อมูลระหว่างผู้สอนภายในทีม

タイ人講師による講義での日本語導入 ——チュラーロンコーン大学の中上級の専門科目の講義のケース・スタディから——

Asadayuth CHUSRI

本稿は、タイ人講師が担当する講義で日本語を導入する可能性を検討するために、タイ人講師による日本語で行われた講義に参加した学習者の反応を一考察するものである。

本稿では、チュラーロンコーン大学の講義において日本語導入を実践し、担当したタイ人講師の自己評価、及び、受講した学習者の意識調査を行った。その結果、タイ人講師の自己評価から、日本語で行われた講義では、学習者の授業参加への態度が消極的になったことが分かった。また、学習者の意識調査から、タイ人講師の講義では、日本人講師と同様に、受講しながら日本語の様々な使い方が観察されたという点に加え、第二言語話者ならではの日本語の方略も観察されたことが分かった。発音のモデルとしては扱われないが、学習者の発音と似ているため、日本人講師よりも聞き取りやすいという意見も挙げた。これらの長所と短所を検討すると、タイ人講師による講義での日本語導入は、学習者のレベルに応じて少しずつ行うべきだということを提案する。

การใช้ภาษาญี่ปุ่นในการบรรยายโดยผู้สอนชาวไทย --กรณีศึกษาการสอนวิชาเนื้อหาระดับกลาง-สูง ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย--

อัษฎายุทธ ชุศรี

บทความฉบับนี้ ศึกษาทัศนคติของผู้เรียนที่เข้าฟังการบรรยายเป็นภาษาญี่ปุ่นโดยผู้สอนชาวไทย เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการใช้ภาษาญี่ปุ่นในการบรรยายที่สอนโดยผู้สอนชาวไทย

บทความนี้นำเสนอผลจากการทดลองใช้ภาษาญี่ปุ่นในการบรรยายที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยแยกเป็นผลการประเมินตนเองของผู้สอนชาวไทย และผลการสำรวจทัศนคติของผู้เรียน จากผลการประเมินตนเองของผู้สอนสามารถสรุปได้ว่า การบรรยายด้วยภาษาญี่ปุ่นทำให้ความกระตือรือร้นในการร่วมอภิปรายของผู้เรียนลดลง และผลจากการสำรวจทัศนคติของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนฟังบรรยายไปพร้อมกับสังเกตการใช้ภาษาญี่ปุ่นในรูปแบบต่างๆ ในการบรรยายโดยผู้สอนชาวไทยเหมือนกับกรณีผู้สอนเป็นชาวญี่ปุ่น และสังเกตการใช้กลยุทธ์การใช้ภาษาญี่ปุ่นที่อาจปรากฏเฉพาะผู้พูดภาษาที่สองด้วย แม้ว่าผู้เรียนจะไม่ได้เรียนรู้การออกเสียงที่ถูกต้องจากผู้สอน แต่การออกเสียงที่ใกล้เคียงกันของผู้พูดและผู้เรียนทำให้ฟังบรรยายง่ายกว่าฟังผู้สอนชาวญี่ปุ่น จากข้อดีและข้อด้อยนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าผู้สอนชาวไทยควรนำภาษาญี่ปุ่นมาใช้ในการบรรยายที่ละน้อยตามระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน

タイにおける読解教材開発の指針 ——教材と授業の実態調査から見えるもの——

牛窪隆太, 中津飛鳥, 内畑愛美, 武井啓子, 秋田美帆
内田陽子, 福池秋水, 安田励子, 中山英治

本稿は、タイ国内の教育機関（機関数 10／回答数 18）を対象とした読解授業における教材の実態と教師の意識に関するアンケート調査の報告である。使用教材の調査では、初級における代表的な教材使用と、中級における複数の教材の組み合わせや生教材使用の傾向が見られた。また、初級、中級共に話題や内容の適切さが教材選択の観点であり、本文の内容重視が指摘できた。教材評価の面では、本文の内容の他、初級は既習文法との整合性を通じた理解に、中級は読み方や読後の活動展開に評価の重点が置かれていた。読解調査の目的から見ると読解授業の位置づけや教師の読解授業への臨み方にも差があることが背景として浮かび上がる。こうした齟齬を埋めるには、レベル間の移行を円滑にできるような、実態に即した教材開発が求められる。以上の結果を指針とし、今後タイ国内の教育現場に還元できる読解教材を開発していきたい。

การพัฒนาตำราการอ่านในประเทศไทย

--สิ่งที่พบจากการสำรวจสภาพความเป็นจริงของสื่อการสอนและชั่วโมงการเรียน--

**USHIKUBO Ryuta, NAKATSU Asuka, UCHIHATA Megumi, TAKEI Hiroko,
AKITA Miho, UCHIDA Yoko, FUKUIKE Akimi, YASUDA Reiko, NAKAYAMA Eiji**

บทความนี้เป็นกรรายงานผลสำรวจตำราการอ่านที่ใช้ในประเทศไทยและความเห็นของอาจารย์ผู้สอน จากการสำรวจพบแนวโน้มว่าในวิชาการอ่านระดับต้นส่วนใหญ่จะใช้ตำราที่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ส่วนระดับกลางมีการนำเสนอในตำราหลายเล่มมาผสมกันและมีการใช้สื่อการอ่านจริง นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งสองระดับต่างมีมุมมองในการเลือกตำราเรียนโดยพิจารณาเลือกเรื่องที่สนใจและเรื่องที่มีความเหมาะสมทางเนื้อหา นอกเหนือจากเนื้อหาของเรื่องที่อ่าน การอ่านระดับต้นผู้สอนจะให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจเนื้อเรื่องโดยใช้ไวยากรณ์ที่ผู้เรียนศึกษามาแล้ว ส่วนในระดับกลางให้ความสำคัญกับเสียงอ่านที่ถูกต้องและการประยุกต์ใช้หลังการอ่านจบ เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการสำรวจการอ่านในครั้งนี้ทำให้เห็นถึงพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างของการกำหนดความสำคัญของชั่วโมงเรียนการอ่านและวิธีการสร้างสรรค์ ชั่วโมงเรียนการอ่านของผู้สอน ดังนั้นเพื่อเป็นการลดความแตกต่างเหล่านี้และเพื่อให้การอ่านระดับต้นและกลางมีความเชื่อมโยงกันได้นั้น จึงมีความ